

Dr. Slavoj Žižek: RASISTI SO LJUDJE, KI JIH JE STRAH

Kdo je sploh filozof?

Čudno vprašanje. Ali obstaja realnost? Je Bog? Ali ga ni? Kakšna je vloga človeka? To je abstraktno. Ko imamo probleme, ni pomembno, da imamo rešitev, pomembno je, da problem pravilno določimo. Tukaj lahko filozofi pomagamo. Vi ste v letih, ko doživljate prve ljubezni. Kaj pa je sploh *ljubezen*? Je le ovinek v egoizmu? Filozofe zanima ravno to. Zanima ga, kaj je čas. Čas teče. Ali so vse stvari v času? Moje telo je tukaj, tvoje je tam. Kaj pa misel? Je tukaj? Upam, da sem vas zdaj samo zmedel. Ne priporočam vam, da postanete filozof, če vas to res ne zanima. Težko je namreč dobiti službo. Si čisto svoboden, nihče vam ne bo rekel, kaj morate delati, zato morate to vi vedeti. Filozofijo so poznali že stari Grki. Pa vendar se je kot znanost zelo razširila v zadnjem času. Kje vidite vzroke in zakaj ste v Ameriki bolj cenjeni kot v Sloveniji? Ljudje so zmedeni. Po svetu se dogajajo nenavadne stvari. Ne moremo se orientirati, ljudje iščejo orientacijo.

Kakšen je vloga filozofije danes?

V današnjem času je prisotna ekonomska kriza. Znanost ni natančna. Imamo problem, znanost pa ima zanj različne vzroke. Pravijo, da smo preveč trošili. A spet drugi trdijo nasprotno: če bomo samo varčevali, bomo imeli še manj. Če imajo delavci manj plače, bodo manj kupili, če ne bodo kupili, bo manj naročil, če ne bo naročil, bodo odpuščanja v tovarnah ...

Nekoč je bilo sprejeto krščanstvo. Danes pa ni več skupnega prepričanja za vse ljudi.

Kako filozofija vidi prihodnost?

Najbolj znan filozof je bil Aristotel. Znanost je bila ena. Največji prelom je bil leta 1500. Do takrat so ljudje mislili, da ima življenje smisel. Z moderno znanostjo pa postane življenje nesmiselno. Danes lahko znanost poveže neposredno vaše možgane z računalnikom, tako da lahko z mislijo premikate stvari. Ameriški deček, hrom po nesreči, je lahko funkcioniral samo z mislimi in govorom. Dobil je železno roko, ki jo je upravljal s pomočjo računalnika, in jo je premaknil samo z mislijo. Tako je celo železni roki poslal sporočilo, da naj poboža njegovo dekle. Imamo vse in počutimo se kot bogovi. Samo pomislimo na nekaj in to se lahko zgodi. A pri tem se ne zavedamo, da nismo več varni. Kako bomo živeli, ko bodo drugi vedeli, kaj si mi v resnici mislimo? Zanimiv je primer s podgano, ki so jo povezali z računalnikom. Pošiljali so ji navodila, kako naj se premika. Potem so jo dobesedno vodili. In ta poskus delajo sedaj na ljudeh. Si predstavljate, da nas bodo drugi upravljali? Človek, ki ga bodo upravljali, se tega ne bo zavedal. Bomo sploh še ljudje? Zdaj, ta hip, smo v sebi še svobodni. Danes je moderno, da rečemo, da Evropa zaostaja za Korejo in Kitajsko. Postali bomo barbari skozi samo znanost. Vsi bomo kot roboti. Zanimivo je dejstvo, da v Ameriki 80 %

oseb, ki dela na univerzi, jemlje tablete proti depresiji. To pa spremeni našo moralo.

Kako postaneš filozof?

Filozofi se zanimajo za abstraktne probleme. Imeti morajo delovno veselje in veselje do samega sebe. Mi delamo, tisto kar nas veseli. Potem pa moraš imeti srečo. Jaz sem imel blazno srečo. Včasih je bila Jugoslavija in ni bilo take svobode govora, zato mi v začetku 70 let niso dovolili, da bi predaval. Ker nisem smel predavati, so me dali na raziskovalni inštitut. Tam sem imel veliko časa za študij in potovanja. Če ne bi imel te sreče, bi bil danes eden od mnogih profesorjev na fakulteti.

Filozofija ni resna znanost, kot je na primer fizika. V Sloveniji je približno šest dobrih filozofov. Filozofi iz fakultete se tako sovražimo, da se, ko se srečamo na cesti, obrnemo stran. Vsak ima prav.

Mladen Dolar, asistent na fakulteti, mi je povedal, da je bila v času njegovega šolanja učiteljica, pri kateri je on vedno, upoštevajoč njeno razpoloženje, pravilno napovedal, kakšne ocene bodo dobili učenci tisti dan pri spraševanju. Če je prepoznal učiteljičino slabo razpoloženje, je napovedal, da bo tisti dan najvišja ocena tri, in potem se je to res zgodilo.

Tudi sam imam zanimiv primer iz šole. Moja učiteljica, mislim, da je bila za naravoslovje, je ocenjevala tudi domiselnost izgovora, zakaj nisi opravil domače naloge. Takrat je bilo med sošolci tudi nekaj otrok iz kmečkih družin. Eden izmed njih si je za izgovor izmislil nenavadno reč: da je zaspal na krušni peči in se je peč udrla. Znašel se je v ognju in potem se je moral ohladiti. In kakšen izgovor je našel njegov prijatelj? Da mu je telefonirala mama tega prijatelja, ki je padel v ogenj, naj mu pride pomagat, da se bo ohladil. In tako nista imela časa za domačo nalogo. Učiteljica se je smejala njuni duhovitosti.

Kaj je rasizem?

To je odnos do drugih, ko druge sovražiš, zaničuješ, zavidaš ne glede na osebo. In nič narobe, če zaničuješ človeka, ker je hudoben. Če pa ga zaničuješ zaradi drugačnosti, pa to ni v redu. Rasisti so namreč kot biciklisti. Imajo ukrivljen hrbet in pritiskajo navzdol. In zakaj ljudje zaničujejo druge? Ker jih je strah, ker so nemočni. Ta strah se kaže tudi iz vicev. Ali veste, zakaj zaničujemo Rome? V prvi vrsti zato, ker jim zavidamo osnovno svobodo. Jaz v predavanju v tujini rad vključim norčevanje iz svojega naroda. Povem, da smo Slovenci skopi in zavistni in to utemeljim z vicem o dobri vili. Pride dobra vila h kmetu, da mu bo izpolnila vse tiste želje, ki si jih bo zaželel, vendar mu postavi en sam pogoj: da bo sosedu dala dvojno. In kaj reče Slovenec: Ubij mi kravo, da boš sosedu dve. Ali druga varianta: Vzemi mi eno oko, da boš sosedu obe. Tudi vici o Muju in Hasu niso rasistični, ker se sami norčujejo iz sebe. Ljudje imamo različne navade. Navade drugih ljudi se nam zdijo čudne in nenavadne. Ko vidiš osebo, ki je kakor koli drugačna od tebe, najprej pomisli, kako ona vidi tebe. Pa si oglejmo primer. Mi se poljubljamo na usta. Eskimi se poljubljajo na nos. Eskimi živijo v mrzlem okolju, jejo surove ribe, se pol leta ne umivajo in jim zagotovo smrdi iz ust. Iz

tega dejstva lahko sklepamo, da se njim naše poljubljanje zdi gnusno. To je osnovna modrost. To dokazuje tudi primer s slino. Vsak dan jo nenehno požiramo in je del nas. Predstavljajte si, da imate pred seboj kozarec in vanj pljunete svojo slino. Potem vam nekdo reče, da to isto slino popijete. Ne bo šlo. Ne gre, ker ni več del nas. Ko sem bil v restavraciji na Kitajskem, sem opazil, da imajo zelo čiste mize. A nekaj čisto normalnega je, da pljuvajo hrano na tla, če se jim zatakne. Indijci se nam zdijo umazani; nam se zdi tako, pa ni čisto res. Njim je sveta notranja lepota in so čisti znotraj. Imajo tanek trak, ki ga dajo skozi nos v usta in ga vlečejo, da bi bili čisti. Mi vidimo torej Indijce umazane, se pa ne zavedamo, da oni nas vidijo umazane v notranjosti. Ste že videli koga, ki bi se pri nas čistil na tak način?

Pomislite, česa je strah tiste, ki žalijo druge. Zaradi šibkosti so občutljivi in branijo sebe. Če vidiš rasista, ga ne napadi, glej ga s sočutjem. Zagotovo ga je nečesa neznansko strah.